

---

---

# ◆ ST. OLAV ◆

---

---

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.  
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

---

---

INNHOLD: Bønnens Hus. — Der flyver — Det tyske rikskonkordat. — Svenske helgenlegender. — Gamle bibeloversettelser. — St. Franciskus og ungdommen. — Er dette ikke et S. O. S.? — Biskop Müller. — Katolisismen i Holland. — Herhjemme — og derute.

---

---

RETT + OG + SANNHET

---

---

## Bønnens Hus.

Kristus kalte Templet i Jerusalem bønnens hus, og det er det ethvert kirkerum skulde være, innviet til bønn og helliget ved bønn. Det vil ikke si at vår bønn skal innskrenkes til den tid vi tilbringer i kirken. Den kristnes daglige liv skal trygges og preges av bønn, innledes og avsluttes med bønn. Men i våre hjem er det så meget som kan forstyrre oss og føre tankene bort fra det som hører Gud og Guds rike til.

I kirken minner *alt* oss om Gud og de usynlige ting. Kirkerummets hvelving fører tankene opad, krusifiksene og korsveibilledene minner oss om vår Frelser og Hans forløsningsverk, den lille, stadig brennende lampe peker hen på Kristi virkelige nærvær i Tabernaklet, mens statuene og billedene av Guds mor og de andre hellige forteller oss om Kristi etterfølgelse på jorden, om Guds rikes utvikling gjennom lidelser og kamp.

I kirkerummet hersker en stillhet og fred som bringer oss til taushet og gjør oss lydhøre for Guds røst. Utenfor lød så mange stemmer, stemmer som overdøvet Hans røst, og som øvet innflytelse på oss og førte oss ut på mange slags veier, fjernt kanskje fra den vei som fører til Guds rike. Inne i kirken høres ikke verdens rop og larm, her fornemmer vi Mesteren som kaller på oss for å drage oss til sig, bort fra verdens blendverk, til vårt livsmål og vår sanne lykke.

Hvilken rikdom har vi ikke i våre *åpne* kirker! En skatt så stor og selvinnlysende at den opdages også av dem som ikke deler vår tro. Hører vi dem ikke ofte fremheve som et ubestridelig fortrinn i den katolske kirke, at våre gudshus alltid står åpne og tilgjengelig for den som søker en andaktsstund? Og de som av-

legger dette vidnesbyrd er enda som regel uvitende om den største skatt som finnes i våre åpne kirker: Kristi virkelige nærvær i Alterets Sakrament.

Men vi som kjenner denne, den egentlige forklaring på våre kirkers hemmelighetsfulle tiltrekningskraft, vi som tror at vår guddommelige Frelser er tilstede i Sakramentet, lar vi dette få de naturlige konsekvenser for oss? Vi som tror at Mesteren i sannhet er der og kaller på oss, følger vi Hans opfordring, søker vi hen i kirken for å dvele i Hans nærhet? Man skulde vente at de troende også utenom søndagene gjerne tok sig tid til et kirkebesøk. Arbeidsforhold og avstander kan for mange danne virkelige hindringer for daglige kirkebesøk, men det er sikkert mange, som har både tid og anledning og allikevel forsømmer å gjøre noget ut av det store fortrinn ved våre åpne kirker, som man er så rede til å *tale om*.

Det er for oss, for *vår* skyld at kirkene står åpne, forat vi alltid kan finne frem til Vår Frelser, ha leilighet til å tilbe vår Herre og vår Gud og fremføre for Ham vår takk for alle Hans nådegaver og velgjerninger mot oss. Er vi tyngt av sorg og motgang, da kan vi legge det frem for Kristus i Tabernaklet, for Ham som især vil være hos alle som har det ondt! «Kom hit til mig alle I som er bekymret og besværet og jeg vil vederkvege eder!» Eller vi kan hengi oss til en mer betraktende bønn, for eksempel be langsomt et Fadervår, mens vi overveier hvert enkelt ord og tenker på hvad Han mente med sin bønn og hvad Han vilde den skulde bety for oss.

Tenk for et katolsk liv det vilde bli om alle i det

minste en gang i uken gjorde et slikt besøk foran Jesus i Tabernaklet! Da vilde kirken i sannhet bli et bønnens hus og vi selv vilde få glede og styrke av det. Vi vilde styrkes til våre kamper mot fristelser og de religiøse sannheter vilde efter hvert få dypere mening for oss og skjenke vårt liv mere glede.

### *Der flyver -*

*Der flyver så mange fugle  
imellem himmel og jord.  
Selv med den allermindste fugl  
en tanke fra Gud henfor!*

*Det farer så mange sjæle  
hver stund fra himmel til jord.  
Selv i den allermindste sjæl  
en underfuld verden bor.*

*Guds tanker flyver som fugle,  
som sjæle farer de hen.  
Fra livets væld de spredtes ut,  
der samles de først igjen.*

*Ingemann.*

## Det tyske rikskonkordat.

Det kan ha sin store interesse å høre hvad det nu offisielt meddeles om det nyss avsluttede tyske rikskonkordat med Vatikanet.

I sine store trekk er det følgende:

Konkordatet er det første høitidelige forlik mellem det tyske rike og den katolske Kirke i et motsetningsforhold som har bestått over 1000 år. I første rekke peker det mot fremtiden. Det er en tvingende nødvendighet nu å skaffe den konfessionelle fred i det i den retning så splittede tyske folk, for å kunne arbeide på et i sannhet enig fedreland. Som riksførstanderloven endelig har overvunnet partikularismen i Tyskland, så rydder konkordatet de siste rester av kulturkampinstillingen ut av verden.

Det er tidsspille efter gammel tysk uskikk å ville drøfte med ordkløveri alle forlikets enkelheter når man står overfor en slik historisk kjennsgjerning. Det er nok å feste sig ved tre hovedpunkter.

Statens og Kirkens innflytelse og handleområde blir gjensidig sikret, men også gjensidig avgrenset. Mens det i den liberale tidsalder var nødvendig, at Kirken for å sikre sin innflytelse også grep inn på det politiske felt, er dette nu overflødig, for staten selv garanterer

i fremtiden Kirkens kristelige misjon. Den sikrer den bekjennesskolen og dermed sikres den opvoksende slekts religiøse oppdragelse og religiøse påvirkning.

Men så meget desto mere er det nu grunn til at Kirkens tjenere ikke deltar i det partipolitiske liv. De geistlige må i fremtiden utelukkende vie sig til sitt sjelesørgerarbeide — og dette arbeide er i sannhet omfattende nok til å gi ansvarsbevisste personligheter fullt spillerum for *alle* sine krefter. Bemerkelsesverdige er det i denne forbindelse at dette — ifølge konkordatets § 32 — gjelder alle geistlige, også av ikke-katolske bekjennelser.

I nøie tilslutning til dette forbud mot geistliges tilslutten eller arbeiden for politiske partier står innskrenkningen av katolske forbund og foreninger til kun å måtte gjelde formål, som ligger utenfor partipolitikk eller alle former av bestemte standsinteresser. De katolske forbund og foreninger deles i to hovedgrupper: de som utelukkende tjener religiøse eller veldedige eller kulturelle formål og de, som tjener hovedsakelig det sociale liv. De første kan føre sitt liv fritt og uhindret så lenge de blir innenfor sine bestemte grenser — de andre må slutte sig til de av staten overvåkede foreninger, og må derfor gi avkall på full selvstendighet, mens de selvfølgelig under denne forutsetning kan forfølge sine mål på den for dem beste måte. Kun må de omhyggelig sørge for å undgå endog skinnets av å drive politisk virksomhet.

Begge grupper vil riket beskytte så de kan arbeide fritt og uhindret, men de må ikke vente sig nogen forrettigheter fremfor andre foreninger. I samarbeide med de tyske episkopater vil der av innenriksdepartementet bli opstillet en fortegnelse over samtlige katolske forbund og foreninger. Forandringer, nystiftelser eller oppløsninger skal meldes fra til dette departement. Listen vil bli offentliggjort.

Endelig kan der nevnes at såvel den militære sjelesorg som mindretallsspørsmålet blir berørt. Kirkens alltid hevdede grunnsetning: å meddele all religionsundervisning på befolkningens morsmål blir loyalt støttet med særlig henblikk på de egne, hvor der finnes et mindretall av andre folkeslag med annet sprog, hvis rett også beskyttes nu.

### *Kardinal Bertram takker rikskansleren.*

Fyrstbiskop, kardinal dr. Bertram, som presiderer i Fulda-biskopkonferansen har i anledning av rikskonkordatets avsluttelse sendt rikskansler Hitler en skrivelse, hvori der blandt annet heter:

Høistærede hr. rikskansler! å uttale i de forsamlede overhyrds navn vår takk og anerkjennelse for rikskonkordatets avsluttelse er meningen med disse linjer. Riksregjeringen har opstillet som ledestjerne en kristelig folkeopdragelse, avvisning av gudløshet og usædelighet, offervilje overfor det almene vel og beskyttelse av kirkens rett. At det harmoniske samarbeide mellem Kirke og stat mot dette høie mål nu ved rikskonkordatet har fått sitt høitidelige uttrykk og en fast grunn, kan vi i særdeleshet nest efter den hellige stols visdom

takke riksregjeringens vidtskuende statsmannskløkt og handlekraft. Med en dyp og hjertelig takk for den hurtige utvikling av denne overenskomst forbinder episkopatet det inderlige ønske, at en opriktig og ærlig gjensidig imøtekommenhet vil råde når den nu skal settes ut i livet.

## Svenske helgenlegender.

*Fra Fornsvensk Legendarium ved Iwan B—W.*

### Sankt Dominicus.

Innocentius den tredje blev pave i Vår Herres år 1194 og styrte kirken i atten år, fire måneder og treogtyve dager. Efter Sankt Gregorius fantes der ingen pave så utmerket som han og som gav mere almisser eller forfattet flere gode bøker. I hans dager fantes det mange kjettere i verden viden omkring. Mektige herrer. Især var dette tilfelle i Provence.

Pave Innocentius sendte biskopper, abbeder og andre klerker dit for å preke. En av dem var Dominicus, en kannikk og Sankt Augustin i regel. Der prekedes og diskutertes meget, til en kjettermester skrev ned i en bok om deres villfarende lærer og bevisste dem med mange grunner. Dominicus nedskrev den rette kristne tro i en annen bok med beviserne herfor. Nu syntes alle på begge sider at man burde brenne på bål disse to bøker og la Gud gjennom et jærtegn vise hvilken av dem som inneholdt sannheten. Det blev så gjort.

Kjetterens bok brente så snart den kom på bålet, men Dominicus's bok fløi tre ganger uskadt ut av ilden. Ved dette store under blev mange vunnet for den rette tro.

Både biskoper og abbeder drog nu hjem hver til sitt; alene Dominicus blev igjen i ti år og preket og led med glede mange gjenvordigheter i daglig livsfare. Mange gav sig inn under hans herredømme og klosterregel. Greven av Montfort og biskopen av Toulouse sørget for deres kost.

Da innstiftet Dominicus predikerordenen. Pave Innocentius holdt det største koncilium som nogensinne er blitt holdt med 315 patriarker, erkebiskoper og biskoper. Til dette koncilium kom Dominicus og bad paven at han måtte stadfeste for ham og hans brødre en regel for det liv de aktet å føre i fattigdom og som predikere.

Dette syntes paven var et farlig foretagende, men næste natt hadde han en drøm. Det syntes ham som om kirken i Lateranet holdt på å styrte til jorden og han så Dominicus komme løpende og atter opreise murene med sine skuldre. Tidlig om morgenen lot paven Dominicus kalle og gav ham sin nåde og takk og bad ham komme tilbake med alle sine brødre.

I denne tid blev Livland og Riga kristnet og Guds ridders orden innstiftet.

Honorius stadfestet i sitt pavedømmes første år alt det Innocentius hadde lovet Dominicus, ti Innocentius døde kort tid efter konciliet.

Så innstiftedes predikerordenen i Vår Herres år 1206 og stadfestedes i Vår Herres år 1216.

Før Dominicus blev født syntes han for sin mor i en gjøende hunds skikkelse med en brennende fakkel i munnen, og hans gudmor så en strålende stjerne på hans panne efter at han hadde mottatt dåpen.

I barndommen var han engstelig for en bløt seng og han la stener og stokker under sitt hode. Da han vokset op og blev skolegutt gav han avkall på å drikke vin, og i ti år drakk han aldri annet en melk og vann, til hans biskop med maktsprog nødte ham til det. Siden drakk han vin, men det var så opblandet med vann så det ikke kunde kalles hverken vin eller vann. Han solgte sine bøker og alle sine eiendeler og gav til de fattige i hungeråret. Hele sitt liv levet han i kyskhed, som kannikk og kannikkenes forstander. Da predikerordenen blev innstiftet byttet han sine linklær med en hårskjorte og fastet hele den lange fasten, vann og brød var hans eneste føde. Han pisket sig hver natt med egen hånd tre ganger med en svøpe av jerntagger, en gang for sig selv, den annen gang for denne verdens menneskers synder og den tredje gang for sjelene i skjærsilden. To ganger vilde han la sig selge til nogen hedske menn som løsen for kristne. To ganger kom han gjennom lukkede dører inn i klosteret fordi han ikke vilde vekke brødrene om natten og da sovnet han utenfor kirkedøren og våknet inne i kirken foran alteret.

Da han var ute i striregn fløi regnet fra ham til alle sider og han og den bror som var med ham gikk tørre som om de slett ikke hadde vært ute i regnvær. En gang da han var på vandring sammen med en av brødrene blev denne trett av veien og langvarig faste. Dominicus viste ham hen til et tre hvor ingen av dem hadde vært før. Under treet fant broren den beste mat innsvøpt i en ren hvit duk.

En gang klaget procuratoren i Benonia over at han ikke hadde noget å sette frem for brødrene. Dominicus leste velsignelsen over måltidet og satte sig tilhords med brødrene. Straks kom to Guds engler med brød og annen mat så hele konventet blev mette. St. Peter og St. Paul viste sig en gang for ham i Rom da han bad. St. Peter gav ham en stav og St. Paul en bok og sa at han sammen med dem var utsendt av Gud til å preke. I samme stund så han likesom i et spel to og to brødre gå omkring i verden med bok og stav og preke for folket.

Ofte hendte det at han forutsa ting lang tid før det skjedde. Hans øine fløt som kilder hver gang han fremsa messen. En klerk som i lang tid hadde levet i synd og ofte var tatt i skrifte herfor, men atter falt tilbake i synden, kysset en gang hans hånd under messen, og siden visste han ikke mere hvad lysten til synd var.

En gang da han i Rom var fordyppet i bønn til Vår Frue, at hans orden måtte få fremgang og utbredelse, viste Herren Jesus Kristus sig selv for ham med tre spyd i hånden. Han var vred på verden. Og han så da Vår Frue falle ned sin sønns føtter og be ham ikke være vred. Vår Herre sa at tre synder hvorav hele verden var full var årsaken til hans vrede. Disse tre synder var hofferdighet, gjerrighet og kjødets syndige lyster. Og han sa at han ikke lenger vilde tåle dette efter at så mange profeter, apostler og han selv hadde blitt utsendt, og alle hadde de blitt dårlig mottatt.

Jomfru Maria bad ham også å sende Do)minicus og med ham Franciskus og førte dem begge frem for sin sønn. Jesus lot sig bevege av sin mor og sendte dem begge ut på hennes bønn, og han truet med at han skulde hevne sig hårdt på verden om den ikke lyttet til deres råd.

Dagen derpå gjenkjente de hverandre i kirken, de hadde ikke kjent hinannen før, og de falt i hinannens armer og sluttet et broderforbund. Dominicus sa til Franciskus: «Du er min bror.

Vi og våre sønner skal gå føre Vår Herre og hære budskap om dommens dag. Må vi holde sammen og ingen djevel skal kunne motstå oss.»

En adelsmann, en vis og edel mann, fikk guddommelig innskyttelse at han skulde hengi sig helt til Gud og preke hans ord og spurte en kardinal til råds hvordan han best skulde kunne bli skikket hertil. Kardinalen svarte at en predikerorden nylig var blitt innstiftet og at ordenens mester hette Dominicus og var i Rom. Adelsmannen opsøkte Dominicus og gav sig inn under hans klosterregel. Så fikk han en så svær sykdom at ingen trodde han kunde leve. Dominicus alene satte all sin fortrøstning til Gud og Hans mor og bad at hans nyfødte barn måtte få leve ennu en tid. Mens han bad syntes det for den syke at Vår Frue kom til ham sammen med to jomfruer og smurte hans øine, ører, hender, bryst og føtter. Da hun smurte hans bryst sa hun: «Du skal iføre dig kyskhetens kledebonn.» Ved føttene sa hun: «Jeg smører dine føtter, at du må være rede til evangeliets prediken.» Siden viste hun sig for ham og gav ham predikernes drakt og skrud og lovet ham at han skulde bli helbredet på tredje dagen derefter. På tredje dagen da Dominicus og en bror av St. Johannes's orden var hos den syke, kom Vår Frue igjen som hun hadde lovet og smurte ham atter. Han blev helt helbredet og siden levet han i mange år frisk og sund på legeme og sjel. Hans navn var Reynaldus og han var en hellig prediker som preket viden om i verden.

Ved et skiffsforlis da 11 mann druknet falt Dominicus på kne ved stranden og bragte dem alle gjennom sine bønners kraft levende i land. To andre menn opvekket han også i sitt liv fra de døde. Syv døde fik liv igjen ved hans hellige ben, der hvor disse hviler.

Han blev valgt til biskop men mottok ikke valget da han ikke vilde benytte slik makt denne stilling medførte.

Det er vanskelig å opregne alle de undergjæringer han utførte. Han fortalte til en av sine venner, en abbed, som han samtidig forbød å fortelle det til noen annen mens han levet, at han aldri hadde bedt Gud om noe som ikke Gud hadde gitt ham efter hans ønske. Der fantes ikke den sykdom som han ikke hadde kunnet helbrede.

Hans bøker, der i lang tid hadde ligget i vann uten noen beskyttende innpakning, kunde trekkes op av vannet tørre og ubeskadiget. Med Vår Frue var han meget fortrolig. I hennes varetekt overløt han sin orden. Hun viste sig ofte for ham og en gang sa hun til ham: «Jeg elsker dig og din orden, og det er mig meget kjær at I både begynner og slutter hver dags gudstjeneste med å prise og ære mig. Jeg har også utvirket hos min sønn at neppe noen som hører inn under ditt klostres regel skal foregå i helvete, hvis han rett holder din regel. Farer noen vill skal han enten snart forbedre sig eller også flykte og ikke besmitte min orden.»

Brødrene anfektedes i begynnelsen fryktelig av djevler innen de hadde begynt med å synge «Salve Regina» efter completorium. Men da så de Vår Frue komme ned til dem sammen med to jomfruer og takket enhver for sangen og hun stod siden mellom dem som holdt lysene til de hadde sunget sangen til ende.

Pave Klemens vidnet da han var kardinal i et brev, at hans søster, en meget from kvinne, sa at hun i våken tilstand hadde sett at en gang da konventet leste litaniet «Christe audi nos» — Kristus hør oss, Vår Frue falle ned for sin sønn og sa:

«Kristus hør dem!» En annen gang så hun henne løfte op sin Sønn's hånd og velsigne brødrene.

Det skrives og fortelles ofte om at hun sendte brødrene penger da de var i nød. En nykommen bror i klosteret vilde forlate dette, men vilde dog først hilse Vår Frue foran hennes alter. Han falt i en så svær sykdom, at han ikke formådde å gå noe steds hen. Siden lovet han å forbli i klosteret hele sitt liv.

Dominicus hadde stor makt over djevelen, og han kunde tvinge ham til å fortelle for sig brødrenes synder. En novise blev av sine frender avkledd sin klosterdrakt og iført verdslige klær. Dominicus fikk vite det og falt på kne og hele novisens legeme brente som om han hadde vært på bål, og hans fryktelige smerter holdt først op efter at han hadde byttet klær. Da Dominicus lå på sitt dødsleie lyste han dem i hann som i fremtiden muligens kunde komme til å ville benytte predikerordenen for opnåelse av jordisk makt og vinning. Kjærlighet, ydmyghet og fattigdom var det testamente han gav sine brødre, og da de gråt lovet han dem at det skulde være dem bedre å påkalle ham død enn levende.

I samme stund han døde i Bologna falt prioren i Brescia, som siden blev denne bys biskop, i en lett søvn, hvori han så at himmelen åpnedes og en stige senkedes til jorden. Og Jesus og Maria holdt en på hver side i den og Guds engler gikk glade op og ner og en mann i predikernes drakt satt nederst på stigen, til moderen og sønnen som holdt den trakk den med predikebroren op til sig, mens englene sang de herligste hymner og lovsanger. Og når han var kommen inn i himmelen blev dørene lukket.

En annen bror som het Ramo og var første provincial i Dacien leste messen langt fra Bologna i den stund Dominicus døde. Under den tause messen ber for levende venner og han had for Dominicus, som han hadde hørt skulde være syk, så han da han stod foran alteret Dominicus med en gullkrone på hodet gå ut fra Bologna. To ærverdige herrer, en på hver side, ledsaget ham med æresbevisninger.

Da hans ben gravdes op fra den murede stengrav hvor de hadde ligget for å skrinlegges opsteg den skjønneste duft fra hans legeme og mange jærtegn skjedde.

Han var født i Spania og ligger i Bologna. Hans høitidsdag innfaller på den ottende dag efter St. Olavi dag.

#### Anmerkninger:

Innocentius III pave 1198—1216.

Det fjerde Laterankoncil 1215.

Livland og Kurland erobredes i begynnelsen av 1200 tallet av en tysk geistlig ridderorden: «Fratres militice Christe», siden kjent under navnet Sverdridderordenen (innstiftet år 1202).

Bononia = Bologna.

Completorium er dagens siste gudstjeneste, den syvende av de «kanoniske bønnetimene» kl. 9 em.

Dacien var en av Dominikanerordenens provinser opr. år 1228, den omfattet Danmark, Norge, Sverige og Østersjøprovinsene. I spissen for hver provins stod provinsialprioren (provinsialen) som innen sitt distrikt organiserte og ledet ordenens arbeide og hadde opsyn over de forskjellige konventene. Dominikanerordenens første prior provincialis i Dacien var dansken Rano (død 1238) og så vidt man vet også den første nordboer som sluttet sig til Dominicus (sannsynlig allerede 1216). Ifølge en

dansk kilde fra 1200 tallet: *Historia ordinis prædicatorum in Dania* 1216—46. (noq. i *Scriptores renum Danicarum*. Bd.s) var han før decanus i Roskilde og var tilmed blitt valgt til biskop der.

Ifølge ordensgeneralen Humbertus (død 1263) inntraff det her i legenden fortalte under («langt fra Bologna») i Tivoli i nærheten av Rom.

## Gamle bibeloversettelser.

AV PASTOR C. RIESTERER.

(Av en artikkel i «St. Olav» for 25 år siden).

### I.

Bibelens originaltekst var tildels på hebraisk, tildels på gresk. Det gamle testamente kanoniske bøker var samtlige forfattet på hebraisk, de fleste av de deuterokanoniske bøker derimot på gresk. Frelseren og apostlene talte antagelig syro-kaldæisk. Imidlertid blev evangeliene likesåvel som de andre skrifter av det nye testamente skrevet på gresk med undtagelse av Mathæus' evangelium, og kanskje St. Pauli brev til hebræerne, der sansynligvis er blitt avfattet på hebraisk eller rettere på arameisk eller syro-kaldæisk. Originalskriftene er dog alle tapt, kanskje opplitt i bruken, så at de nu kun forefinnes i avskrift. Ved den hyppige avskrivning, der visstnok foregikk med stor omhu og pietet, innsnek der sig dog en del feil. Disse består dog kun i ganske uvesentlige ting, og om de er beklagelige, så er de dog uten nogen videre betydning. Den lærde prest de Rossi har samlet og sammenlignet 1700 forskjellige avskrifter av det gamle testamente og funnet dem i det vesentlige overensstemmende. Et lignende arbeide er også blitt utført for det nye testaments vedkommende av Mill, Bengel, Tischendorf og andre. Griesbach har foretatt en sammenligning av 356 håndskrifter og Scholz har jevnført 326, foruten 178 periskoper eller søndagstekster. Man er således temmelig sikker på grunntekstens originale utseende og form, selv om enkelte ubetydelige varianter fremdeles kan være gjenstand for lærde diskusjoner.

Oversettelsene frembyr derimot ikke lenger den samme enighet. Variasjonene er mangfoldige og svinger likefra den strengeste gjengivelse av originaltekstens ordlyd inntil de dristigste forfalskninger.

Allerede i de eldste tider er skriften blitt oversatt i mange forskjellige sprog. I det 2net århundrede hadde Origenes optatt en samling av 8 i sine verker. Iblant de eldste oversettelser kan nevnes de hebraiske, de greske, latinske, kaldeiske, syriske, arabiske, koptiske, armeniske, persiske, moskovitiske, gotiske og andre.

De hebraiske, som er mere eller mindre frie bearbeidelser av originalteksten, er tallrike. De fleste og de beste er utført av jøder i Spania, i Tyskland, i Italia, i Portugal og Holland. De mest skattede er to av Joseph Athias i Amsterdam, og den av Van der Hoogt, offentliggjort i 1705. Andre hebraiske bibler blev utgitt av Claudius i Frankfurt 1677, av Jablonski i Berlin

1699, Opitius i Kiel 1709 og pater Houbigant i Paris 1753. Disse arbeider lider dog alle av forskjellige mangler og viser tildels betydelige avvikelser. Derimot har Kennicott i den nyere tid levert en mere omfangsrik og pålitelig oversettelse, hvortil man benyttet sig av Van der Hoogts tekst, der gjelder for den nøiaktigste, og som han forsynte med en liste av alle varianter fra de beste hebraiske håndskrifter i Europa.

### II.

Av greske oversettelser gis der likeledes en mangfoldighet. De som fortjener særlig å nevnes, er, foruten oversettelsen av de 70, kardinal Ximenes' oversettelse utgitt i Complutum, Spania i 1515; den venetianske utgave utkommet i 1518, og siden optrykt flere ganger i Strassburg, Basel, Frankfurt etc.; den sixtinske utgave, av pave Sixtus V, utkommet i Rom i 1587, der utmerker sig ved sin nøiaktighet, og som senere atter blev trykt i Paris 1628, i Frankfurt 1709 og i London, hvor den blev optatt i den berømte polyglotte utgave. Dr. Grabe har foretatt og utgitt en meget fri oversettelse av det såkalte manuskript fra Alexandria.

### III.

De latinske oversettelser er ennu tallrikere enn de foregående. Det latinske sprog var jo også verdenssproget og folkesproget inntil slutningen av middelalderen, da det avløstes av de nuværende europeiske sprog. De latinske sprog kan inndeles i 3 klasser. For det første den gamle oversettelse (*Vetus*) også kalt *Itala* eller på grunn av sin utbredelse „*Vulgata*“. Denne oversettelse etter den greske tekst av de 70, var almindelig brukt inntil Gregor den store i det 6te århundrede, da den blev avløst av den nyere *Vulgata*. Den forefinnes nu blot delvis. For det annet den nye *Vulgata*, som er en oversettelse av den hebraiske tekst, utført av den hl. Hieronymus i det 4de århundrede. Denne kirkelær, der levde i Betlehem og Jerusalem, var da både lokalkjent og fortrolig med de hebraiske sprogbruk og skikker og hadde således de beste betingelser for å kunne utføre en god og pålitelig oversettelse av skriften. *Vulgatas* nøiaktighet erkjennes både av jøder og andre. Denne oversettelse har også oplevd det største antall oplag, især siden pavene Sixtus V og Clemens VIII har foranstaltet en ny og omhyggelig revidert utgave av den i 1592. Denne utgave nyder den største anseelse innenfor den katolske kirke og har på grunn av sin nøiaktighet og kirkens høie approbasjon den samme autoritet som selve grunnteksten. I tredje rekke kommer de nyere latinske oversettelser, hvis antall er meget stort. En av de fornemste er dominikaneren Pagninus', der utkom i 1528 i Lyon og som siden ofte er blitt trykt op igjen tildels i forandret og forbedret skikkelse, i Lyon, Zürich, Hamburg, Complutum og London. Andre oversettelser er utgitt av Münster, Leo Juda, Castillio og andre.

### IV.

De kaldeiske, syriske, arabiske, koptiske, ætiopiske, slaviske, egyptiske, armeniske, persiske, moskovitiske, gotiske og andre oversettelser er også tallrike. De

berømteste iblandt dem er den syriske kallet Peschito, den gotiske av Ulphilas, den kaldeiske av Onkelos, kjent under navnet Targum, og den rabinske Talmud. Den siste er især navnkundig for de fabler, hvorav den er gjennomvevet og de mange feil den vrimler av.

## V.

I de moderne sprog er bibeloversettelsene snart uten tall. Boktrykkerkunstens opblivelse i det 15de århundrede har også i høi grad bidratt til deres mangfoldiggjørelse. Den blev også innviet ved trykningen av bibelen, som var den første bok, pressen frembragte. Inntil året 1500 var bibelen bare i Tyskland trykt i næsten 100 oplag. En av de første trykte bibeloversettelser på tysk utkom allerede i året 1479 på Amorbachs trykkeri i Basel, og knapt 10 år senere gikk den allerede for 9de gang i trykken. En finere og rikt utslørt utgave utkom i 1483 på Koburgs trykkeri. Den var forsynt med over 100 bilder i tresnitt og hadde nådd 15 oplag innen århundredets utgang. Og nu kom andre tyske bibeloversettelser slag i slag i samme tidsrum, og innen Luther hadde tenkt på sin bibeloversettelse, der først utkom i 1522, forelå der ikke mindre enn 15 oversettelser på høytysk og 5 på plat-tysk, hvorav der i kort tid blev utgitt over 100 oplag. Ikke mindre virksomhet utfoldedes også i andre land for å få bibelen oversatt og trykt på italiensk, spansk, hollandsk, fransk, engelsk, hvorav enkelte utkom allerede meget tidlig og mangfoldiggjordes ved boktrykkerkunstens opblivelse i nye utgaver og nye oplag. Nogen av de mest kjente er den engelske, trykt i Douai 1609; den franske av Pierre de Vaux i 1160, av Guyard des Moulins, trykt i Paris 1488, av Jacques Lefèvre, trykt i 1512, og Renè Benoit, trykt i Paris 1567. Da disses sprog blev avlegs, erstattedes de ved andre. De mest fremtredende er oversettelsene av Saci, av D. Calmèt, Carrieres og Glaire.

Av skandinaviske bibeloversettelser skal nevnes her den norske, foranstaltet av kong Haakon Magnussøn henved året 1300, den svenske av St. Birgitta i midten av det 14de århundrede, og den danske fra birgittinerklostret i Mariager i 1480.

## St. Franciskus og ungdommen.

Av pater Leo van Eekeren O. F. M.

For omkring 50 år siden skrev den store pave Leo XIII et flammende opprop til den kristne verden, hvori han tilrådet alle å følge St. Franciskus eksempel — „vi råder alle kristne til å slutte sig til Franciskus tredje orden, til Jesu Kristi hellige krigerskare.“ Det var i den berømte encyklika „Auspikato“ at vi finner disse ord, som senere Pius X, Benediktus XV og Pius XI har stadfestet. Men det er særlig vår nuværende pave Pius XI, som har henvendt sig til *ungdommen*. Selv de helt unge — de som ennå ikke er fylt 14 år og derfor ikke på regulær vis kan bli tertianer — kaller han på. De kan la sig innskrive som *postulanter* og

bære skapularet så de tidlig kan bli fortrolig med de hellige regler. (Rite expiates 30. april 1926). Og med sine ord har St. Peters efterfølger opmuntret og støttet sine prester slik, at man virkelig nu kan tale om en franciskansk bevegelse, reist blandt ungdommen av nidkjære sjelesørgere.

Og hvad gir så denne bevegelse, denne tredje orden, ungdommen?

*Et ideal* — et lysende, høit ideal: å bli lik sin venn, sin broder: Kristus, Og ungdommen er alltid idealistisk innstillet — derfor tilfredsstiller livet i den tredje orden dens dypeste trang: å bli verdige borgere i Guds rike både det som finnes her nede imellem eder og det som venter en sjel efter et liv i bevist streben efter den kristelige fullkommenhet. Og dette ideal som den tredje orden holder fremme for de unge er innenfor alles rekkeevne — det er evangeliet som livsnorm for *alle* uten de reservasjoner og de innskrenkninger, som man tidligere gjorde gjeldende, hvorved evangelisk fullkommenhet nesten kun var tilgjengelig for munk og nonne innenfor klostrenes fredfylte og verdensfjerne murer. Mot denne tanke gikk Franciskus — han stillet modig evangeliet inn blandt menneskene i *verden* — og ut fra denne store tanke om almindelige menneskers mulighet og evne til å gjennomføre et kristelig livsprogram hvor de så enn var satt, utviklet den tredje orden sig. Og denne ide har den alltid vaktet som sitt dyreste eie. Den gir ikke *bestemte* regler eller foreskriver *bestemte* gjerninger — nei, den retter hele livet, alle de daglige små og større handlinger mot et stort mål: å virkeliggjøre evangeliets ord i *all* et menneskes ferd. Derved er dens karakterpreg anderledes enn andre religiøse foreningers — og derved gir den i særlig grad mulighet for å få ungdommen med sig.

Også fordi den ikke vil binde den unges personlighet eller berøve ham den frihet som den moderne ungdom nu helt og ubetinget krever for sitt innerste liv. Den setter en konkret ting op som sin eneste regel: St. Franciskus' egen personlighet — den ånd som inspirerte *ham*. Den må leve i enhver tertiar — ti den er betingelsen for et fornyet kristent liv. Kardinal Vaughan sier treffende om denne regel, denne ånd: «Den er et skelett som må beklæses med levende kjød og besjeles med indre livskraft. St. Franciskus' tredje ordens regel er som alle andre regler, denne helgen har forfattet, kort og enkel — dens skjønnhet og fullkommenhet er i samme ånd som den serafiske faders».

Hvilken er så denne ånd? Jo: selvbeherskelse, kristelig enfold, offervilje og kjærlighet, glede, tro og tillit til Gud og alle hans skapninger. Derfor er hvert menneske min bror eller søster, ti vi har alle Gud til far. Men *jeg* er den minste og må tjene de andre. Dog — alt dette må ikke bare være ord, det må bli kraft. Og kraften finner vi hos Franciskus, i hans rike friske liv, i hans fromme barnslige sinn, hans sterke vilje og hans utholdenhet. Pater Lippert S. J. har rett når han betegner St. Franciskus som «beskytter, eksempel og fører for den moderne idealistiske ungdom — den beste og mest forståelsesfulle leder av all ungdomsbevegelse. Ti denne har sin rot i noe indre, en indre personlig trang

til sannhet og et liv i personlig enkelhet, og når *denne* ungdom kaller på Franz av Assisi, kan den være sikker på, at han velsigner den.» (Stimmen der Zeit, 1927).

St. Franciskus's ånd er ikke lett å karakterisere i få ord, men det er heller ikke nødvendig. Man lærer den å kjenne ved å studere hans liv — og ved å studere hans tredje regels forskrifter, som er som en konsentrasjon av evangeliets bud til menneskeheten. De er det kristelige liv i praksis — veivisere mot fullkommenheten, mot et rikt, et glad, et virksomt ungdomsliv, og derved førere til et ideelt menneskeliv i de modne år.

Fr. Leo van Eekeren O. F. M.

### Er dette ikke et S. O. S.?

I „Dagen“ for noen tid tilbake har vi funnet dette lille innlegg, som vi gjengir uten kommentar. Det ikke taler, men roper for sig selv.

#### Partisk kristendom.

Det er noko som heiter praktisk kristendom, og til det må ein vel rekna alt socialt og oppbyggjande arbeid som vert gjort — og som er til bate for samfundet i det heile.

Og ei onnor form for kristendom som ofte merkjer seg ut, det er ein kristendom som eg ikkje veit noko anna namn å gjeva, når eg skal uttrykkja det i ord — enn: *partisk kristendom*.

Paulus nemner noko um den slags kristendom — alt i den tid då han skreiv til dei einskilde menn og kyrkjelydar. Og i våre dagar — den tid me no lever i kjem denne kristendomstype til syne på dei ymse måtar. Som Paulus i 1. Kor 1 skriv um korintierne: „Eg held meg til Paulus,“ „men eg til Apollos“, „men eg til Kefas“, „men eg til Kristus“. „Er Kristus sunder-skift?“

Soleis lyder det og i våre dagar: „Eg held meg til Hallesby,“ „men eg til Hope,“ „men eg til Vold,“ „men eg til Ofstad,“ „men eg til Amdal,“ „men eg til Wisløff“ o. s. b. Difor kunde me ha grunn til å spyrja no og: „Er Kristus delt eller sunder-skift?“ Med andre ord kann det tydst so: Eg held meg til kyrkja, men eg til indremisjonen, men eg til Kinamisjonen, men eg til Santalmisjonen, men eg til gamlemisjonen o. s. b.

Dette vert det same som: Min mann, min misjon, min foreining, min organisasjon. Alt det som er utanfor mine interessor hev ikkje min fulle samhug; difor høyrer eg *helst* etter *min predikant* talar. Um dette ikkje vert sagt med klare ord, so viser det seg ofte i røyndi likevel at den *partiske kristendom* hev ikkje so lite rom millom kristenfolket i vår tid og — vel meir enn i Paulus si tid. Difor kann me og taka dette spursmål til oss som Paulus skriv: „Er Kristus sunder-skift?“

Som eit nytt Kristus-begrep lyder det no frå ein annan kant: „Eg held meg til Dybwad Brochmann,“ men eg til „ditt“, men eg til „datt“.

Skal ein so døma etter alt dette, vil det verta til partier med sermeiningar; difor trur eg at vegen til samling er attende til *ein Kristus, ein hjord og ein hyrding*, so me kann verta *alle eitt i Kristus Jesus*. I. A.

### Biskop Müller,



de svenske katolikkers avholdte overhyrde, er blitt gjenstand for overordentlig megen sympati i vide kretser, i anledning av de tarvelige angrep som er blitt rettet mot hans høiærverdighet i forbindelse med de vanskeligheter som er opstått ved den Franske Skole i Stockholm. De nevnte angrep er blitt gjengitt i enkelte norske aviser, som tydeligvis ikke på nogen måte er orientert om sakens virkelige sammenheng.

Vi vil senere vende tilbake til denne sak.

### Katolisismen i Holland.

Man må beundre katolisismens liv i Holland når man leser hvad sogneprest Albert Eying forteller derom. I Holland er  $\frac{2}{5}$  av befolkningen katolikker og de 2 400 000 katolikker er organisert i 5 bispedømmer. Kirken teller 5 000 prester, så der er en sjelesørger for 500 troende. Kun få menigheter omfatter mere enn 5 000 sjeler — vokser et storstadssogn for hurtig, blir det straks delt. Prestemangel finnes ikke. Forholdet mellem Kirke og stat i Holland er helt igjennem tredelig, skjont det nederlandske statsvesen har et sterkt protestantisk preg, og som andre europeiske stater har gjennomført en dyptgående sekulariseringsprosess. Prest og menighet danner en sluttet enhet, hvis mønsterverdige soliditet man må beundre. Den hollandske katolikk holder det for en æressak å sørge for sine presters lønn og kirkenes vedlikehold. Kun i de eldste menigheter betaler staten et tilskudd til sognepresten, hvis lønn ellers er regulert av biskopen. Kirken bestyrer selv sin formue og bygger kirker, prestegårder og skoler uten at staten legger nogen hindringer iveien.

Hvor offervillige de troende er viser den kjennsgjærning at det officielle messestipendium i de nordlige bispedømmer er 2,50 gylden. Det katolske skolevesen står meget høit og til undervisningen anvendes mest ordensfolk, så at sekularprestene helt kan vie sig til sjelesorgen.

Stor vekt legges på Exercitiene og der finnes over hundre av ordenshuser, som avholder exerciter. For at også mindre bemidlede kan delta i disse, har man opprettet egne retrett-kasser, hvori man kan innbetale regelmessige små beløp og på den måte spare sammen hvad en retrett koster. Pius X's kommuniondekret blir intetsteds så systematisk gjennomført som i Holland, hvor skolebarns daglige kommunion er en hyppig foreteelse. Særlig beundringsverdig er misjonsarbeidet, og de summer som ofres for det er meget store.

## Hørhjemme: —

OSLO. St. Olavskirken var næsten helt full da den vakre Olsok-gudstjeneste tok sin begynnelse, celebrert av sognepresten mgr. dr. Kjelstrup. Kirken var smykket på det festligste med blomster — særlig selvfølgelig Maria-alteret, hvor «St. Olavs helligdomsarm» var utstillet.

Oppe i koret knelte Franciskaner-pateren Wallenstein, som er kommen hertil på besøk. — Mgr. Kjelstrup preket over ordene fra dagens tekst om å sette sitt liv til. Hans tale var båret av patriotisk varme og begeistring for vår store norske helgenkonge — den var som en levende protest mot den ikke ukjente beskyldning mot oss katolikker, at vår Kirke dreper personligheten i oss — altså også vårt nasjonale liv. Mgr. Kjelstrup tegnet et sterkt lysende bilde av St. Olav som den norske høvding, som samlet menneskene til enighet og krefte til samarbeide for landets vel, for troens seir, og gjorde de splitaktige sinn til et folk om en felles tanke, en felles idé. Han viste hvor sterk og gjennomgripende en utvikling der lå mellom den hårdhendte og hensynsløse Olav Haraldsson, som etter nederlag måtte flykte til Gardarike, men vendte tilbake som Olav den hellige, den ydmyke mann, som var rede til å ofre sig selv for som det bibelske såkorn å legges i jorden til hundredfold avgrøde. Det er dette sinn som trenges i livet nu — det ekte katolske sinn, som vil opta kampen mot det moderne hedenskap som det viser sig i materialismen eller mer sublimert i den sentimentale innstilling, som bekjenner i ord men forneker i handling. Olav den helliges sinn, Stiklestadshelgenens offerberedte sinn må opstå som den enende samlende kraft, så Norges folk igjen kneler for sine forfedres tabernakel og fra denne «hvite Krist» fører kraft ut til hverdagslivets foretelser, til et sant trosliv. St. Olavs arbeide må optas og utføres den dag i dag av oss alle, skal hans og vår Kirke, vår felles Moderkirke, løse sine oppgaver i vårt land. — Etter denne manende og gripende preken blev den gamle «St. Olavsekvens» *Lux illuxit lætabunda* avsungen av koret til den vidunderlige tone fra middelalderen — den klang betagende og føltes som en levendegjørelse av sogneprestens ord om samhørigheten mellom oss, nutidens barn, og våre forfedre — kontinuiteten i vår tro og deres. Og etter det siste evangelium i messen gikk sognepresten og ministrantene ned foran Maria-alteret, og mgr. Kjelstrup bad en bønn, en koncen-

trasjon av all tro og alt håp om kristnems, korsnems, kongsnems seir, så «alle blir ett». Og med «St. Olavs helligdomsarm» tegnedes korsets velsignelse over menigheten og de mange andre, som var tilstede. Ti bønner var forbønn og St. Olavs velsignelse i Gud gjaldt og gjelder alle som vil ta imot den. — Dette var Olsok i Oslo-katedralen. E.

EN SERIE POSTKORT fra Kristi-Legemsfest-prosesjonen i Oslo er fremstillet av den landskjente fotograf Wilse og fåes — som man vil se av annonsen i dette nummer — hos fru Lithauer eller i «St. Olav»s ekspedisjon. Kortene — 12 ialt — er ualmindelig vakre og egner sig utmerket som propaganda til slekt og venner for våre vakre skikker. For oss selv har de sin store interesse som erindring om den første Kristi Legemsfest vi hadde hs. høiærv. biskop Mangers iblandt oss. Av praktisk talt alle våre geistlige her i byen er billedene klare og skarpe, av våre søstre også. En utmerket gave som vil vekke glede blandt alle trofeller. E.

«TIDENS TEGN» bringer i sitt nummer for 29. juli en orienterende artikkel om «St. Olavs helligdoms-arm», ledsaget av utmerkede bilder, hvorav bladet velvilligst hadde overlatt oss de to, man fant gjengitt i forrige nummer av «St. Olav».

## — og derute:

TYSKLAND. Ministerpresident Göring har kalt biskop Berning av Osnabrück til å ta sete i det nye prøssiske statsråd. Biskop Berning er 57 år gammel. Han var i mange år religionslærer i Meppen, som rektor for den daværende gymnasialkirke, og var ved siden av sin sjelesørgervirksomhet meget interessert for socialpolitikk. I 1914 blev han biskop av Osnabrück og i 1930 fikk han overdratt omsorgen for sjelesorgen i det tysktalende Østerrike. — I de siste uker har han vært Fulda-biskop-konferansens ordfører ved de vanskelige forhandlinger med riksregjeringen om skole- og konkordat-spørsmålet.

TRIER. I Trier er nu «den hellige kledning» utstillet og valfarten dertil er stor, særlig kommer mange syke som håper på helbredelse eller lindring i sine smerter.

HAMBURG. I Hamburg har man efter å ha overvunnet mange vanskeligheter endelig fått åpnet et katolsk sjømannshjem, det tredje i Tyskland — de to andre er i Bremerhafen og Stettin. Hjemmet står åpent for katolske sjøfolk av alle nasjoner. Det er det første katolske sjømannshjem i Hamburg — de andre 8 er alle ikke-katolske.

ØSTERRIKE. Der offentliggjøres nu et oprop om å grunne et læg-kloster efter den hellige Benediktus's regel. Tanken hilses med glede, da mange lægfolk beklager at den historiske utvikling har gjort Benediktiner-ordenen til en preste-orden. Læger, kunstnere, videnskapsmenn o. l., som er forblitt ugifte og står alene, har ofte følt trang til å slutte sig sammen i et religiøst samfund, uten at de derfor har prestekallet eller mener sig istand til å drive de dertil nødvendige studier. Ut fra dette er kravet på et lægmanns-kloster å forstå.

U. S. A. Det katolske skolevesen i Amerika er kommet godt over den økonomiske krise. I 54 av 71 bispedømmer er ikke en eneste skole blitt lukket — i de øvrige 17 har 29 skoler måttet lukke på grunn av økonomiske vanskeligheter, men elevene er alle blitt anbragte på andre katolske skoler. Men prester og lægfolk står også sammen om å bringe de største ofre for sine skoler.